

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Lenin må stå kvar

Wassholm, Johanna

Published in:
Åbo Underrättelser

Publicerad: 30/06/2020

Document Version
(Referentgranskad version om publikationen är vetenskaplig)

Document License
Publisher rights policy

[Link to publication](#)

Please cite the original version:
Wassholm, J. (2020). Lenin må stå kvar. *Åbo Underrättelser*, (30.6.2020).

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Lenin må stå kvar

Har någon staty i Åbo potential att väcka lika stort raseri som bevitnats runtom i världen de senaste veckorna? Den frågan fick jag häromdagen med anledning av att statyer som kopplats samman med koloniala strukturer som underblåst rasismen fått det hett om öronen. I samband med BLM-demonstrationerna har statyer på flera ställen vandaliserats, avlägsnats eller störtats.

På den fronten inget nytt. Störtandet av statyer som symboliserar förhatliga regimer är i stort sett lika gammalt som den mänskliga civilisationen. De som varit med de senaste årtiondena minns rivandet av Berlin-muren, störtandet av kommunistiska monument i Östeuropa och av Saddam Hussein i Irak 2003. Alla föll de liksom dagens statyer under stark affekt, som symboler för det icke önskvärda man blivit kvitt och för den frihet man vunnit åter. Hos mig personligen har särskilt de ikoniska bilderna av den rivna Berlinmuren lämnat bestående intryck. Här dominerade snarare än raseriet känslan av glädje och eufori.

De senaste veckornas händelser har åter en gång visat hur monument, som i harmoniska förhållanden knappt noteras, i tider av motsättning ofta komprimerar den konflikt som kampen rör sig om. I sådana situationer materialiserar statyerna den oförrätt man bekämpar och blir till en konkret måltavla mot vilka de missnöjda kan ge utlopp för känslor av ilska och frustration.

Hur är det då med Åbo? På rak arm kan jag inte komma på något monument som i dagens värld skulle kunna ha samma splittrande funktion som Leopold II, Christoffer Columbus och andra svartlistade statyer ute i stora världen. Även om BML-demonstrationerna nått även Finland existerar inget monument som tillräckligt starkt symboliserar det man protesterar mot.

Om liknande symbolstrider skulle ha förekommit i Finland under senare år, är 100-årsjubileet av inbördeskriget 1918 det jag närmast kommer att tänka på. Inbördeskriget lämnade djupa sår och i offentligheten hade den segrande vita sidan länge tolkningsföreträde när det gällde att representera kriget. Dock verkar det som att händelserna redan ligger så långt tillbaka i tiden att de inte förmår väcka särskilt starka känslostormar. Delvis påverkar händelserna inte längre konkret människors vardag, delvis handlar det kanhända också om att monumenten inte intar en särskilt central plats trots allt.

I ett historiskt sammanhang har minneskonflikter i Finland i första hand centrerat kring de ansträngda relationerna mellan finskt och ryskt. Under storfurstendömets tid hade den ryska

regimen ett intresse av att manifesteras sin makt genom att resa monument som representerade en rysk tolkning av ländernas gemensamma historia. Detta tog sig förutom i monument uttryck i namnskicket som finländarna efter självständigheten ville derussificera. I Åbo fanns inga ryska monument att störta, men salutorget skulle inte längre heta Alexanderstorget, Gamla stortorget skulle inte heta Nikolajtorget och Ryska kyrkogatan bytte namn till Universitetsgatan.

I Åbo väcker framför allt bysten av Lenin nedanför Åbo konstmuseum tidvis kontrovers. Är det motiverat att låta ett monument som påminner om en onekligen förtryckande regim stå kvar?

Ett modernare exempel på en staty som i andra politiska förhållanden skulle kunna väcka kontrovers är statyn över den ryska kejsaren Alexander I och den svenska kronprinsen Karl Johan invid Aurabron. Den restes 2012 med anledning av deras möte i Åbo det turbulenta året 1812, som blev avgörande för Finlands framtid såtillvida att Sverige slutgiltigt avstod från alla anspråk på att återerövra sin forna östra riksdal.

I samband med avtäckningen 2012 höjdes röster som ifrågasatte att en staty över ett möte mellan Rysslands och Sveriges regenter skulle resas i Åbo, ännu till på ryskt initiativ och i ett av Finlands mest kända urbana landskap. Protesterna tystnade dock snart och Alexander och Karl Johan står kvar på åstranden. Jag misstänker att få känner till den händelse som statyn symboliserar, men i sin nästan naturliga storlek verkar de locka folk till umgänge. En höstmorgon för några år sedan fann jag dem fullkomligt inlindade i toalettpapper. Detta var ändå knappast ett resultat av en politisk manifestation, utan mera sannolikt ett spår av föregående natts gulnäsintagningar.

Historiker anser i regel att statyer inte ska störtas utan att de ska stå kvar som en påminnelse av det förflutnas komplexitet. Frågan är ändå inte enkel – i vissa fall kan det vara bättre att monument flyttas till museer där de kan fylla en pedagogisk funktion. Också platsen som sådan spelar en roll. Lenin får för min del gärna stå kvar i sin buske nedanför konstmuseet där han kan överraska den passerande och väcka frågor som uppmanar till reflektion. Skulle en monumental Lenin stå mitt på Åbo salutorg skulle min åsikt troligtvis vara en annan.